

Використання коней

1.1 Робоча продуктивність

1. Показники робочих якостей. Фактори, що впливають на роботоздатність.
2. Годівля і напування робочих коней. Догляд за шкірою і кінцівками.
3. Кінське взуття. Розчистка копит, кування, профілактика травматизму.

1. Показники робочих якостей. Фактори, що впливають на роботоздатність

Основним показниками роботи упряжних коней є тяглове зусилля, швидкість руху, кількість виконаної роботи, потужність і витривалість. Тяглове зусилля, або сила тяги, - це сила з якою запряжний кінь долає опір рухової сільськогосподарського знаряддя чи воза. Розрізняють нормальне й максимальне тяглові зусилля.

Нормальним є зусилля з яким кінь працює щодня протягом тривалого часу, не виявляючи ознак втоми, без порушень здоров'я. Тяглове зусилля визначають у кілограм-силах (кгс) динамометром (силоміром), або за допомогою розрахунків.

Максимальне тяглове зусилля кінь розвиває на ривках (коли рушає з місця), за несприятливих умов шляху та рельєфу. Максимальне зусилля дорівнює живій масі коня, зрідка перевищує її. На тяглове зусилля коня, крім його живої маси, впливають: стан і профіль дороги, здоров'я, вік та фізіологічний стан; кількість коней у запряжці та їх якість; надійність опори кінцівок, конструкції упряжі, возів та сільськогосподарські знаряддя, швидкість і напрям руху.

Швидкість руху робочих коней залежить від їх породного типу, виду робіт, профілю дороги, тяглого зусилля. Більшість сільськогосподарських робіт коні виконують за швидкості руху 3,5-4,5 км/год. Легкі роботи вони виконують перемінним алюром із середньою швидкістю 10-12 км/год. Роботу упряжного коня за день визначають множенням тяглого зусилля на пройдений шлях і виражають у кілограм-сила-метрах (кгс-м). Залежно від тяглого зусилля, часу корисної роботи та пройденого шляху, роботи підлягають на важкі, легкі, середні.

Режим використання робочих коней в упряжці визначають за співвідношенням тягової сили, швидкості руху та тривалості роботи. Протягом дня ці показники змінюються і по-різному впливають на роботоздатність коня.

Потужність – кількість роботи, виконаної конем за одиницю часу. Умовно прийнято, що робочий кінь масою 500 кг розвиває потужність 75 кгс/м-с (кілограм-сила-метр за секунду), яка дістала назва кінська сила (к.с.). потужність коня коливається у значних межах від його породи і маси, тренуваності, фізичного та фізіологічного стану, тривалості роботи й інших

факторів і може бути обчислена множенням тяглого зусилля на швидкість руху коня.

Витривалість – здатність коня довго зберігати характерну для нього потужність, а також швидко відновлювати сили після годівля й відпочинку. Об'єктивним показником витривалості може бути час роботи чи пройдений шлях з певним навантаженням, за якого в коня не помітна втома. У втомленого коня змінюється концентрація у крові та м'язовій тканині водневих іонів. Молочної кислоти. Проте застосовувати у практиці означені вище показники неможливо оскільки визначення потребує лабораторних досліджень.

Повної роботоздатності коні досягають у віці 4-5 років. Помірна робота сприяє розвитку і зміцненню організму молодого коня, важка і непосильна, гальмує її розвиток і викликає захворювання органів дихання, серцево-судинної системи м'язів, сухожильно-зв'язкового апарату. Тому 2-3 річних коней слід використовувати лише на легких роботах. Для різних видів робіт потрібні коні різного росту, маси і тілоскладу. В сільськогосподарському виробництві і транспорті коней різнять по типах і сортах.

Тип коня визначають способом її застосування в упряжі, або під сідлом, а сорт – калібром і спеціальним визначенням.

2. Годівля і напування робочих коней. Догляд за шкірою і кінцівками

Правильна годівля і напування робочих коней сприяє підвищенню їх роботоздатності. При цьому коні повинні одержувати в кормах достатню кількість поживних речовин для підтримки їх життя і компенсації енергетичних затрат на м'язову діяльність. Слід пам'ятати, що надмірна білкова годівля робочих коней не тільки обходиться дорого, але і шкідлива для їх здоров'я. Раціон робочих коней повинні складатись в основному з дешевих вуглеводистих кормів, які являються основним джерелом їх м'язової енергії.

При підвищених навантаженнях швидкоалюрним коням слід давати більш зерна, при деякому скороченні кількості сіна.

Важливо, щоб раціони були збалансовані по всіх поживних речовинах, були дешевими і враховували біологічні особливості тварин. Корисно вводити в раціони коренеплоди і картоплю. Із концентратів для коней основним кормом для коней служать зелена трава. Які слід згодовувати у свіжоскошеному вигляді. Підгодівля необхідна в період напружених робіт.

Своєчасна годівля і напування коней запобігає їх похуданню і сприяє відновленню роботоздатності. Робочі коні слід годувати 3 рази в день – ранком, а обід і вечері, а в період напружених і тривалих робіт – через кожні 3 години. Для вироблення у коней кормових рефлексів, важливо дотримуватись часу їх годівлі і встановленого розпорядку дня.

Робочі коні щоденно випивають від 40 до 60 л води, а в жарку пору і при напруженій роботі до 80л (6 відер) і більше.

Напування коней. Для ліквідації спраги коню необхідно 3-4 ковтки води. Щоб запобігти простуді, запалення і опою коня, перш за все він повинен остигнути. Під час роботи коней напувають у волю. Роботою коня необхідно

планувати 3 рази на день – після давання грубих кормів, перед згодовуванням вівса, і у вечері напувати досхочу.

Регулярне, щоденне чищення коней сприяє збереженню їх, роботоздатності. Краще чистити їх у конов'язі.

Велике значення для ефективного використання коней на роботах як і збереженні їх роботоздатності має кування. Стандартні підкови для копит і ковальські цвяхи ділять за номерами. При роботі по твердих дорогах коней необхідно кувати на всі ноги; літом при роботі на ґрунтових дорогах їх кують тільки на передні кінцівки, або не кують зовсім. При перевозі коней на пасовище їх розковують.

Для успішного догляду за робочими кіньми необхідно знати їх темперамент, норів і інші індивідуальні особливості. Грубе відношення з ними і крик в конюшні збуджує коней і приводить до небажаних наслідків.

3. Кінське взуття. Розчистка копит, кування, профілактика травматизму

Необхідність застосування профілактичного взуття визвана перш за все екстер'єрними недоліками, а також особливостями руху коня. В даний час поряд з шкірним профілактичним взуттям широко використовують гумове. Для захисту п'ятки передніх кінцівок використовують гумові кобури, а також шкіряні, нап'ятники подвійні і одинарні.

Гумове взуття зручне тим, що не натягує вологу, але від неї виникає натертість (дерматит) під щіткою.

При косолапості передніх кінцівок для захисту п'ясті одівають нагавки, а для захисту зап'ясного суглоба – наколінники.

Розчистку копит проводять копитним ножем, рашпілем і щипцями.

Копитним ножем знімають з підкови мертвий крихкий і потрісканий ріг, не зрізуючи живого, який під ножем не ламається, а стружеться м'якими стружками. Після розчищення підошви й стрілки щипцями відщипують зайвий ріг копитної стінки.

Коня з міцним копитним рогом, який працює помірно і на дорогах без твердого покриття, можна не підковувати, а з широкими і плоскими копитами та з м'яким копитним рогом – обов'язково підковувати, оскільки робота на твердому, кам'янистому ґрунті і дорогах з твердим покриттям призводить до передчасного зношування рогу, тріщин і інше.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть показники робочої продуктивності коней.
2. Які фактори впливають на роботоздатність коня.
3. Особливості годівлі робочих коней.
4. Як доглядати за шкірою.
5. Назвіть види кінського взуття.
6. Як правильно розчищати копито.

7. Правила кування коней.